

PHÁT TRIỂN XÀ PHÒNG BÁNH TRỞ THÀNH SẢN PHẨM LƯU NIỆM DU LỊCH MANG NHỮNG ĐẶC TRƯNG VĂN HÓA CỦA HÀ NỘI

ĐINH NHẬT LÊ

Email: dinhnhatl@gmail.com

Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, ĐHQGHN

DEVELOPING BAR SOAPS TO BECOME TOURIST SOUVENIRS WITH HANOI'S CULTURAL CHARACTERISTICS

TÓM TẮT ↔ ABSTRACT

Hà Nội là trung tâm kinh tế lớn của cả nước, nhận được sự quan tâm, đầu tư về nhiều mặt, trong đó du lịch được xác định trở thành ngành kinh tế mũi nhọn của thủ đô. Trước thời điểm dịch bệnh COVID-19 diễn ra, lượng khách du lịch đến Hà Nội tăng nhanh và ổn định, Hà Nội được các tổ chức uy tín bình chọn vào top các điểm đến hấp dẫn trên thế giới. Khách du lịch đến Hà Nội ngoài việc tham quan các di tích lịch sử, văn hóa, làng nghề, còn có nhu cầu mua sắm các sản phẩm lưu niệm và làm quà cho người thân. Ở Hà Nội, du khách có thể mua các sản phẩm lưu niệm phổ thông như: đồ sơn mài, mây tre đan, đồ gốm sứ, thêu ren... Tuy nhiên, hiện nay vẫn chưa có những sản phẩm lưu niệm đặc trưng, mới lạ, độc đáo và mang bản sắc văn hóa riêng của Hà Nội. Xà phòng bánh là sản phẩm làm sạch thiết yếu của mọi gia đình, có đặc điểm là dễ sản xuất, dễ lưu kho, nhỏ gọn, giá thành không quá cao và hoàn toàn có thể mua để sử dụng và làm quà tặng. Nghiên cứu này tập trung vào việc tìm hiểu về nhu cầu, thị hiếu của du khách cũng như đưa ra được những định hướng để phát triển sản phẩm xà phòng bánh trở thành một sản phẩm lưu niệm đặc sắc cả về hình thức đến nội dung, chứa đựng những nét đặc trưng về văn hóa của Hà Nội, góp phần đa dạng hóa các sản phẩm lưu niệm du lịch của thủ đô.

Từ khóa: Xà phòng bánh, Sản phẩm lưu niệm, Đặc trưng văn hóa Hà Nội

Hanoi is a significant economic hub for the nation and is getting attention and investment in various areas, including tourism, which is expected to play a significant role in the capital's economy. Prior to the COVID-19 pandemic, Hanoi saw a steady increase in the number of tourists and was recognized by prestigious organizations as one of the world's most alluring travel destinations. Together with visiting historical, cultural, and craft villages, tourists to Hanoi also need to buy gifts for their loved ones and keepsakes. Tourists visiting Hanoi can purchase well-liked mementos such lacquerware, bamboo and rattan, ceramics, embroidery and so on. However, there aren't any novel, distinctive, or uniquely Hanoi-branded souvenirs available right now. Every household needs bar soap as a basic cleaning product since it is simple to make, convenient to keep, small, affordable, and may be bought both for personal use and as a gift. In addition to providing guidelines for developing bar soap products into a distinctive keepsake product in both form and content, this study's main objectives are to figure out tourists' requirements and preferences, contain cultural characteristics of Hanoi, contribute to the diversification of Hanoi's tourism souvenirs.

Keywords: Bar soap, Souvenirs, Cultural characteristics of Hanoi

1. Đặt vấn đề

Sản phẩm lưu niệm là một trong những yếu tố quan trọng góp phần tạo điểm nhấn, tăng sức thu hút đối với du khách đồng thời giúp quảng bá rộng rãi hình ảnh của các điểm đến du lịch. Chính vì vậy, ngày càng nhiều địa phương quan tâm, đầu tư, sáng tạo các sản phẩm lưu niệm đặc trưng của địa phương mình theo định hướng gắn liền với bản sắc văn hóa, hình thành những nét riêng độc đáo để du khách quan tâm lựa chọn. Đối với Hà Nội, những sản phẩm quà tặng lưu niệm hiện nay còn đơn điệu, trùng lặp, chưa có nhiều sản phẩm chất lượng cao, sáng tạo, gắn với việc quảng bá những giá trị văn hóa đặc sắc của mảnh đất ngàn năm văn hiến. Bên cạnh đó, còn có những sản phẩm quà tặng kích cỡ lớn, khó vận chuyển, bảo quản, chưa có tính hữu dụng cao để du khách nước ngoài thuận tiện trong việc mua sắm, mang về sử dụng hoặc làm quà tặng cho người thân, bạn bè.

Xà phòng bánh là một sản phẩm thuộc dạng thiết yếu, dễ tiếp cận, dễ sản xuất, mua bán, dễ vận chuyển và bảo quản được trong điều kiện nhiệt độ bình thường. Hiện tại xà phòng bánh chủ yếu được sản xuất và tiêu dùng với mục đích tẩy rửa, làm sạch trong các gia đình, cơ sở kinh doanh chứ chưa được quan tâm, nghiên cứu để xây dựng thành một món quà lưu niệm mang đặc trưng văn hóa của vùng miền. Không chỉ có vậy, xu hướng sử dụng các sản phẩm thân thiện với môi trường và an toàn cho người dùng đang ngày càng phát triển và xà phòng bánh là sản phẩm có thể được làm thủ công, với những chất liệu lành tính, từ chính những nguyên vật liệu tự nhiên vốn rất sẵn có ở nước ta như bạc hà, chanh, mật ong, nghệ, gấc, các loại hoa... Như vậy, có thể thấy xà phòng bánh hoàn toàn phù hợp để có thể nghiên cứu phát triển thành sản phẩm lưu niệm dựa trên thực tế những mùi hương thiên nhiên đặc trưng của Hà Nội, bao bì được thiết kế chứa đựng hình ảnh, câu chuyện văn hóa của thủ đô và sẽ trở thành lựa chọn tối ưu cho du khách.

2. Khảo sát nhu cầu và mức độ quan tâm của du khách tới sản phẩm lưu niệm từ xà phòng bánh mang những nét văn hóa đặc trưng của Hà Nội

Nghiên cứu được thực hiện với 200 bảng hỏi khảo sát cả trực tiếp và trực tuyến, kết hợp những câu hỏi lựa chọn và câu hỏi mở với khách du lịch đến Hà Nội bao gồm cả khách Việt Nam và khách du lịch nước ngoài thu được kết quả như sau:

Nhìn chung, số người lựa chọn những sản phẩm tẩy rửa khác chiếm số đông (trung bình chiếm 61%), số người lựa chọn xà phòng để làm sạch cơ thể chỉ chiếm 39%, do sữa tắm hiện đang rất thịnh hành và có nhiều ưu điểm, song họ lại thường xuyên sử dụng xà phòng để rửa tay, đặc biệt sau đại dịch vừa qua. Tuy nhiên, đại đa số người được hỏi đều biết đến các sản phẩm xà phòng thủ công được làm từ những nguyên liệu tự nhiên, chiếm tới 89%, tuy nhiên họ chưa thực

sự tiêu dùng nhiều các sản phẩm này do chưa biết có thể mua sản phẩm uy tín, chất lượng ở đâu khi đi du lịch hoặc lo ngại về giá cả. Khách du lịch cũng rất quan tâm đến những sản phẩm có nguồn gốc rõ ràng, nguyên liệu tự nhiên, bao bì thân thiện với môi trường (chiếm 93% số người được hỏi) do xu hướng tiêu dùng xanh hiện nay đang là ưu tiên của rất nhiều gia đình hiện đại. Với lựa chọn về mùi hương đặc trưng của Hà Nội, khách du lịch chủ yếu chọn các mùi hoa như hoa sen, hoa bưởi, hoa sữa..., ngoài ra có những người yêu thích những mùi hương đặc biệt mà họ còn lưu giữ nhiều ký ức khi đến thăm Hà Nội như mùi hoa hoàng lan, ngọc lan, cúc họa mi, mùi cơm non... Khi được lựa chọn những hình ảnh đặc trưng của Hà Nội để có thể đưa vào thiết kế bao bì cho những bánh xà phòng thủ công, khách du lịch đã lựa chọn hình ảnh rất đa dạng như: Hồ Gươm, chùa Một cột, nhà cổ 87 Mã Mây, hình ảnh những ngõ phố, hình ảnh người bán hàng với đôi quang gánh, hình ảnh hát ca trù, người đập xích lô... Mỗi lựa chọn đều mang những ý nghĩa khác nhau, thể hiện sự hiểu biết và yêu quý đối với Hà Nội. Du khách rất đồng tình và thích thú, sẵn sàng mua sản phẩm xà phòng thủ công có mùi hương thiết kế đặc trưng gắn với những điểm du lịch chính của Hà Nội. Trong số đó, những khách du lịch trung niên quan tâm đến chất lượng và giá thành sản phẩm, còn khách thanh niên quan tâm nhiều hơn đến những trải nghiệm sản phẩm độc đáo, mới lạ.

Có thể thấy, khách du lịch có biết đến sản phẩm xà phòng thủ công và ngày càng quan tâm hơn đến chất lượng, đến mùi hương tự nhiên, đến những thiết kế đẹp mắt và giá thành phù hợp để có thể mua làm quà khi đi du lịch Hà Nội.

3. Xây dựng sản phẩm lưu niệm xà phòng bánh mang đặc trưng văn hóa của Hà Nội

3.1. Nguyên liệu làm xà phòng bánh phù hợp với nhu cầu, thị hiếu của khách du lịch và đặc trưng về những mùi hương gợi nhắc tới hình ảnh của Hà Nội

Thành phần chính của xà phòng công nghiệp là muối natri hoặc kali của axit béo. Xà phòng được tạo nên bởi phản ứng xà phòng hóa giữa axit béo (trong dầu, mỡ động thực vật) kết hợp với dung dịch kiềm (NaOH hoặc KOH) tạo thành muối kiềm và glycerin. Ngoài ra, bánh xà phòng công nghiệp còn chứa các chất tạo hương thơm tổng hợp (FO – Fragrance Oil), dầu hóa học để làm sạch da, chất ổn định để giữ được độ cứng, chất tạo bọt, có những sản phẩm giá rẻ thực chất chỉ gồm những chất tẩy rửa công nghiệp mà không có thành phần xà phòng. Công dụng chính của xà phòng công nghiệp là rửa tay, tắm gội tùy điều kiện, nhu cầu của người dùng.

Đối với sản phẩm xà phòng thủ công thân thiện, lành tính có mục đích sử dụng vẫn là rửa tay, tắm, rửa mặt và với nguyên liệu tự nhiên, những sản phẩm xà

phòng này còn có thể giúp xử lý những vấn đề về da như: trị mụn, trị thâm, kiềm dầu, hỗ trợ sáng da, tẩy tế bào chết toàn thân... Trong sản xuất xà phòng thủ công, sẽ thay mỡ động vật bằng 100% nguồn gốc thực vật (dầu oliu, dầu hạnh nhân, dầu jojoba, dầu dừa), glyceric (chất làm ẩm, mềm da có được từ phản ứng xà phòng hóa giữa kiềm và các chất béo, tinh dầu, thảo dược, đất sét). Ngoài ra, xà phòng cũng được bổ sung những nguyên liệu thiên nhiên, những tinh dầu, thảo mộc chiết xuất chất lượng cao, an toàn cho người dùng, có khả năng phân giải sinh học không hại môi trường để tạo hương thơm, màu sắc cho những bánh xà phòng. Những sản phẩm xà phòng sản xuất phải đảm bảo đáp ứng tốt các yêu cầu về chất lượng và được cơ quan có thẩm quyền cấp chứng nhận đạt tiêu chuẩn. Những lưu ý đối với các sản phẩm xà phòng bánh là: tổng chất béo chiếm khoảng 78% (xà phòng nguyên chất), độ cứng từ các axit béo trong dầu dừa và dầu cọ (để đảm bảo xà phòng không bị mốc, nát khi sử dụng thường xuyên), khả năng làm sạch (phù hợp từng loại da và không tẩy đi toàn bộ lớp dầu tự nhiên cần thiết của da), khả năng tạo bọt (bọt mịn, ổn định từ dầu thực vật), khả năng làm mềm da (axit béo từ dầu thực vật), độ bền (kết hợp dầu dừa, dầu cọ, thực tế bánh xà phòng được bảo quản tốt trong điều kiện khô ráo có thể sử dụng sau rất nhiều năm), độ PH (trong khoảng từ 8-10 và cần lưu ý để quá trình xà phòng hóa diễn ra cần dưỡng bánh xà phòng 8 tuần trước khi đưa ra thị trường).

Từ nguồn lực là tài nguyên dược liệu nước ta rất phong phú, đa dạng, đồng thời qua khảo sát ý kiến của khách du lịch về những mùi hương đặc trưng, bước đầu có thể đưa ra một số nguyên liệu phù hợp cho bánh xà phòng Hà Nội là các loại dầu thực vật như: dầu dừa, dầu cọ, dầu cám gạo, dầu gấc làm phối kết hợp với tinh dầu chiết xuất từ dược liệu Việt Nam và quốc tế có nguồn gốc xuất xứ rõ ràng, tạo ra thành phẩm là bánh xà phòng thiên nhiên. Những mùi hương sẽ được nghiên cứu để sản xuất là: mùi hương sen, hương bưởi, hương ngọc lan, hương hoa sữa... bên cạnh đó vẫn có thêm những hương thơm có tác dụng trị liệu tốt như: tinh dầu trầm (giúp chống nhiễm lạnh, giảm ho), tinh dầu bạc hà, hương thảo (sát khuẩn, làm mát da)... Không chỉ có vậy, những thảo mộc bình dị như cỏm, đỗ, gạo, trà xanh... cũng có thể đưa vào sản xuất, góp phần gợi nhắc một cách rõ nét hình ảnh Hà Nội, với nhiều công dụng hỗ trợ thư giãn, giàu dưỡng chất cho da và thân thiện với môi trường. Như vậy, những mùi hương đặc trưng khi nhắc tới Hà Nội sẽ được chuyển tải trong từng bánh xà phòng được làm cẩn thận, với những quy trình chất lượng đảm bảo, sẽ là món quà đặc biệt cho những người yêu và muốn tìm hiểu về Hà Nội.

3.2. Hình thức, bao bì cho các sản phẩm xà phòng thủ công làm quà lưu niệm du lịch đậm chất Hà Nội

Với mục đích biến sản phẩm xà phòng trở thành một sản phẩm lưu niệm thân thiện và độc đáo cho du lịch Hà Nội thì chi mùi hương, nguyên liệu an toàn là chưa đủ, chính hình thức trình bày, bao bì sản phẩm với những hình ảnh, câu chuyện văn hóa đặc trưng của Hà Nội mới là yếu tố đầu tiên thu hút người tiêu dùng.

Có rất nhiều cách thức để thiết kế bao bì cho sản phẩm xà phòng, trong đó hai loại bao bì có thể được dùng phù hợp nhất đó là: bao bì bằng giấy kraft ép nhũ hình ảnh Hà Nội và bao bì in hình ảnh Hà Nội nhiều màu sắc trên giấy ivory 300gsm. Với bao bì dạng hộp giấy này, có thể tận dụng được 4 mặt phía ngoài và thậm chí cả mặt trong của sản phẩm để in hoặc vẽ lên trên đó những bức tranh về Hà Nội bên cạnh việc giới thiệu về sản phẩm (công dụng, xuất xứ, nhà sản xuất, các chứng nhận...). Những bức tranh về Hà Nội sẽ được lựa chọn từ những nguồn tranh, ảnh, bức ký họa có bản quyền và được đa dạng về ý tưởng. Đó là những bức tranh, ảnh về cảnh sắc, con người, di tích lịch sử, lễ hội, nghề thủ công, nghệ thuật biểu diễn... đính kèm là mã QR để khi du khách quét mã sẽ có thể tìm hiểu thêm thông tin về những hình ảnh minh họa trên bao bì đó, ví dụ khi du khách quét mã hình ảnh Ngôi nhà di sản 87 Mã Mây sẽ ra được thông tin giới thiệu về địa điểm như lịch sử, kiến trúc, lối sống của người Hà Nội xưa... Sử dụng các mã QR để in bên ngoài hoặc trong (tùy vào từng thiết kế) là ứng dụng của công nghệ trong việc giảm thiểu các sản phẩm in ấn mà khách thường bỏ đi, lại rất phù hợp và tiện dụng với việc di chuyển, đi lại khi du lịch và có thể tra cứu 24/7. Trong mỗi hộp giấy là một bánh xà phòng đạt các tiêu chí về chất lượng, được in logo đập vào từng sản phẩm với chữ HN hoặc Hanoi để thể hiện đây sản phẩm đặc trưng của Hà Nội, tiến tới sản xuất những sản phẩm xà phòng với nhiều hình dáng, kích cỡ khác nhau như: hình bông hoa sen có mùi hương sen và bao bì đậm sen Hồ Tây, hình bông hoa bưởi có mùi hương bưởi và bức tranh về phố cũ trong ánh nắng sớm mai,... Những hình ảnh chỉ có thể bắt gặp ở Hà Nội thành phố vì hòa bình, nơi hội tụ và lan tỏa những giá trị tốt đẹp từ truyền thống đến hiện đại, dựa trên chất liệu văn hóa vật thể và phi vật thể nơi đây.

4. Một số đề xuất

Như vậy, có thể thấy xà phòng tự nhiên có thể xây dựng để trở thành một sản phẩm lưu niệm độc đáo chứa đựng những nét văn hóa riêng có của Hà Nội với nhiều ưu điểm so với những đồ lưu niệm đại trà trên thị trường hiện nay. Dựa trên kết quả phân tích, nghiên cứu đề xuất một số ý kiến nhằm góp phần phát triển sản phẩm xà phòng bánh lưu niệm của Hà Nội. Trước tiên, cần đầu tư và phát triển sản phẩm lưu niệm này bằng cách tăng cường sự sáng tạo thông qua các cuộc thi thiết kế về nội dung và hình thức

thiết kế bao bì dựa trên ý tưởng chính là khai thác những giá trị văn hóa để sản phẩm chạm tới những cảm xúc của khách du lịch đến với Hà Nội. Ngoài ra, do giá thành của các sản phẩm xà phòng thủ công với nguyên liệu tự nhiên còn tương đối cao, cần có sự hỗ trợ, hợp tác của các nhà sản xuất để có sản lượng tốt giúp điều chỉnh giá bán phù hợp với khả năng chi trả của du khách. Thêm vào đó, khi đã có những sản phẩm hoàn chỉnh, cần chú trọng vào việc xúc tiến, quảng bá, mở rộng thị trường thông qua các lễ hội, hội chợ, đa dạng hóa các kênh online như qua website, mạng xã hội.... Từ đó đưa sản phẩm xà phòng lưu niệm của Hà Nội đến với khách du lịch trong và ngoài nước một cách dễ dàng hơn. Đặc biệt cần tăng cường liên kết giữa các cơ sở sản xuất với các điểm phân phối, các công ty du lịch, các nhà hàng, khách sạn... để giới thiệu sản phẩm tới du khách nhanh nhất và hiệu quả nhất. Không chỉ có vậy, việc tìm hiểu nhu cầu, thị hiếu, đón nhận những phản hồi từ du khách là rất cần thiết để có thể sản xuất ra những sản phẩm xà phòng phù hợp hơn với từng đối tượng khách hàng. Cần xây dựng những nội dung thông tin trên website đầy đủ, với hình ảnh minh họa, chỉ dẫn tham quan... trên trang tin chung hoặc riêng về du lịch Hà Nội để du khách dễ dàng tra cứu. Với những điểm bán trực tiếp, đặc biệt tại các quầy thông tin du lịch, các cửa hàng lưu niệm trên khu phố cổ, cần hướng dẫn, đào tạo nhân lực có hiểu biết tốt về sản phẩm, có khả năng giao tiếp, có trình độ ngoại ngữ tốt để có thể giới thiệu sản phẩm với du khách quốc tế. Tựu chung lại, những nét đặc sắc của đất và người Hà thành là nguồn nguyên liệu và cảm hứng để khơi dậy sự sáng tạo trong những thiết kế sản phẩm lưu niệm xà phòng và cần có những cách thức để quảng bá sản phẩm, đồng thời cũng là quảng bá hình ảnh của Hà Nội đến với đông đảo bạn bè quốc tế.

Kết luận

Sản phẩm lưu niệm đóng vai trò quan trọng trong việc phát triển du lịch, góp phần tăng doanh thu cũng như tăng sức hấp dẫn, đồng thời góp phần quảng bá hình ảnh và tạo ra những nét đặc trưng riêng của điểm đến. Du lịch Hà Nội nhận được sự đầu tư về nhiều mặt, trong đó sản phẩm lưu niệm đang được quan tâm ngày càng nhiều, trên cơ sở phân tích tình hình thực tế là những sản phẩm lưu niệm truyền thống hiện nay quá đơn giản, đơn điệu, lặp lại và không thực sự hấp dẫn du khách, chưa giới thiệu được những đặc trưng văn hóa của thủ đô. Chính vì thế, nghiên cứu về xà phòng bánh trở thành một món quà lưu niệm với sự mới lạ về hình thức, đảm bảo chất lượng theo hướng thân thiện với môi trường, an toàn cho người sử dụng, dễ vận chuyển và bền đẹp có ý nghĩa thực tiễn cao, dựa trên những giá trị về tài nguyên văn hóa của Hà Nội, góp phần tạo thêm một điểm nhấn cho du lịch thủ đô.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Trần Minh Đạo (2012), *Giáo trình marketing căn bản*, Nxb giáo dục.
2. Nguyễn Thị Hồng Nhung (2015), *Phát triển sản phẩm lưu niệm của Hà Nội nhằm phục vụ khách du lịch*, Luận văn Thạc sĩ, Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, ĐHQGHN.
3. Nguyễn Thị Mai Phương (2013), *Nghiên cứu phát triển sản phẩm quà lưu niệm nhằm phục vụ khách du lịch ở Hạ Long*, Luận văn Thạc sĩ, Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, ĐHQGHN.
4. Toàn văn Tiêu chuẩn Việt Nam TCVN 1557:1991 về xà phòng bánh – phương pháp thử, Thư viện Pháp luật, trên trang web <https://thuvienphapluat.vn/TCVN/Hoa-chat/TCVN-2224-1991-xa-phong-tam-dang-banh-yeu-cau-ky-thuat-901808.aspx>